

PANDEMİ VE TTB

Dr. Ali KARAKOÇ- *Ankara Tabip Odası Yönetim Kurulu Başkanı*

Küresel çapta yaşanan sağlık krizi hepimizin hayatını yakından tehdit etmeye başlamasıyla çok daha görünür oldu. Son yarım asırdır küresel boyutta uygulanan ekonomik politik modelin sonucunda, insanın doğa üzerindeki tahakkümünün artması ile doğa talanı, küresel ısınma ve ekolojik yıkım neticesinde son 20 yılda küresel çapta yaşanan sağlık krizlerinin sıklığı artmıştır.

Covid 19 salgını Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıktıktan sonra, küresel boyutta toplumsal hareketliliğin artışı nedeniyle çok kısa sürede; Ocak ayında Avrupa'ya ve 11 Mart'ta da ülkemize yayılmıştır. Birinci dalganın Avrupa üzerindeki yıkıcı etkisine görsel ve yazılı basın yoluyla hepimiz yakından tanıklık ettik. Ülkemizde ilk dalga Mart, Nisan ve Mayıs aylarında yaşandı ve Haziran ayının başından itibaren bu dalganın birinci piki baskılanmaya başlandı. Bu baskılanmadan hemen sonra siyasi ve ekonomik kaygıların ön plana alınması ile hemen ve her alanda hızlı bir şekilde yeniden açılma dönemine geçildi. Birinci dalganın ilk yükselişinden sonra Temmuz ve Ağustos aylarında ülkenin değişik bölgelerinde birinci dalganın ikinci yükselişi yaşandı.

Ankara'da Ağustos ayının ikinci yarısından Ekim'in ilk haftasına kadar süren dönemde sağlık meslek ve emek örgütlerinden alınan bilgilere göre, kamu sağlık kuruluşlarının yataklı servislerinde ve yoğun bakım ünitelerinde hastalara yer bulmakta ciddi sıkıntılar yaşandı. Ne yazık ki sağlık çalışanları dönemsel olarak, yoğun bakım ünitelerine ve yataklı servislere yatması gereken hastalar için seçim yapmak zorunda kaldılar. Bu dönemlerde yatış için yer bulamayan ve evlerinde hayatını kaybeden hastalarla ilgili bilgiler kamuoyuna da yansıdı. Ankara Tabip Odası bu dönemdeki açıklamalarında; turkuaz tabloda belirtilen Türkiye genelindeki hasta sayısının, Ankara verilerine bile denk gelmediğini, polikliniklere ve hastanelere yapılan başvuruların çok önemli (%70) bir kısmının kamuda ve üretim alanlarında çalışan emekçilerden oluştuğunu bildirdi. Salgının ilk döneminde virüs hayatta kalmak için aradığı canlı organizma ortamını toplumun her sınıfından bireylerde bulurken; uygulanan politikalar sonucu; yaşamak ve hayatta kalmak için çalışmak zorunda olan bireyler, yoksullar ve dezavantajlı gruplar virüsün doğal habitatını oluşturmaya başladılar. Salgın, virüsün özelliği ile ilgili olmaksızın uygulanan politikalar yüzünden sınıfsal bir karakter kazanmıştır.

Görece varsıl Avrupa yurttaşlarının yaz boyunca çeşitli turistik ve tatil bölgelerinden ülkelerine dönmesiyle

birlikte, yaşlı kıta yeniden salgının merkez üssü olmaya başladı. Avrupa'da toplum sağlığına karşı ekonomik kaygıların öncelenmesiyle ikinci dalga başlamış oldu. Ülkemizde ise birinci dalganın inişli çıkışlı salınımları tüm hızıyla devam etmektedir. Bulduğumuz son süreçte emekçi kesimlerinin en yoğun yaşadığı megakent olan İstanbul yeniden salgının merkezi oldu.

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren önce Avrupa kıtasında ve günümüzde dünyanın dört bir yanında uygulanan ekonomi politikalarından ötürü sağlık kamusal alandan ve anayasal hak olmaktan çıkarılmıştır. Sağlık alanı ticareştirilmiş, sağlık emek gücü dönüştürülmüş, kar amacıyla sağlık ve sağlık hizmeti sunumu tüketim aracına dönüştürülmüştür.

Toplumun sağlık gereksinimleri göz ardı edilmiş, sağlık hizmeti sunumu tedavi ve bakım hizmetlerine sıkıştırılmış ve koruyucu sağlık hizmetleri için ülkelerin sağlık bütçelerinde çok az kaynak ayrılmıştır. Sağlık krizi küresel boyutta yaşanmasına rağmen, salgınla mücadele küresel çapta yapılmamaktadır. Salgınla mücadele, ülkelerin sağlık otoritelerinin ve idarecilerinin inisiyatifine bırakılmıştır. Salgında esas olan; alanda, mahallede, yerelde salgın ile mücadele etmektir. Koruyucu sağlık hizmetlerinin esasını teşkil eden birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesinden uzak tutum alınmakta ve salgın yataklı tedavi kurumlarında karşılanmaktadır. Bu uygulamalarla salgının önlenmesi ve sonuçlandırılması mümkün değildir. Aslında bu süreç zarfında amaçlanan; ekonomik öncelikler için nüfusun hastalanma ve ölüm oranlarını kabul edilebilir sınırları içinde tutmaya yönelik "normalleşme" adımlarıdır. Salgınla bu şekilde mücadele etmeye dayanan mantık; üretken nüfusa etkisi bakımından kimlerin yaşayıp, kimlerin ölüme terk edilebileceğine dair bir tercihi de beraberinde getirmektedir. Özellikle başta ABD olmak üzere, sağ popülist otoriter tek adam rejimlerinin hakim olduğu Brezilya, Rusya gibi ülkeler yanı sıra Avrupa kıtasında Belçika ve İsveç gibi ülkelerde sosyal güvenlik kurumu ve sistem için yük olan; mortalite oranı yüksek riskli grupları; yaşlı ve ekonomik üretkenlik dışında kalan, kronik hastalıkları olan bireyleri, mültecileri ve yoksulları kendi hallerine bırakılmışlardır.

Sonuç olarak; salgın kontrolü için epidemiyoloji bilimi önerileri doğrultusunda bulaş kaynağına ulaşarak kontrol sağlamak (Tayland' da SARS virüsü ile mücadele sonucu tecrübe edilen bu yöntem sayesinde son 200 gündür hiç Covid 19 vakası görülmemekte) toplumsal bağlılığı sağlamaya yönelik en ekonomik ve güvenilir

yöntem olan aşı bulunana kadar en etkili yöntemdir. Ancak yaşanan yapısal eşitsizliklerden ötürü, aşının var-sıl ve merkez kapitalist ülkelerde öncelikle uygulanması gibi bir gerçeklikle yüz yüzeyiz.

1979 yılından itibaren kapitalizmin yaşadığı yapısal krizden çıkmaya yönelik IMF ve Dünya Bankası eliyle uygulanmaya başlanan yapısal uyum programları, ülkemizde de 12 Eylül askeri faşist darbe ile hayata geçirilmiştir. Türkiye özelinde yapısal dönüşüm programının esasını oluşturan 24 Ocak kararları yükselen toplumsal muhalefete karşı ancak bu militarist faşist yönetim ile hayata geçirildi. Bu dönemde toplumsal muhalefetin bileşenlerinden olan TTB MK'nın başkanı Dr. Erdal Atabek tutuklanıyor ve TTB genel merkezi İstanbul'dan Ankara'ya alınıyor. Aynı sürecin devamı olarak sağlıkta 'sosyalizasyon programı' kaldırılıyor ve TTB'nin faaliyetleri 2 yıl boyunca askıya alınıyor. Sürecin devamında yaşam hakkını savunan ve idam esnasında hekim onayını gerektiren yasaya karşı tutum alması nedeniyle dönemin TTB MK başkanı Dr. Nusret Fişek tutuklanıyor. TTB toplumsal yaşam ve sağlık politikaları alanında söz söylemeye ve bu alandaki sağlık muhalefeti bileşenleriyle hareket etmeye devam ediyor. Bu antidemokratik dönemde TTB'nin 6023 nolu yasasında değişiklik yapılıyor. Kamuda çalışan hekimlerin üye olma zorunluluğu kaldırılıyor. Üyeleriyle olan organik bağ kırılmaya çalışıyor.

Yapısal uyum programının önemli bir parçası olan sağlıkta reform programı, sağlık meslek ve emek örgütlerinin muhalefeti nedeniyle gecikmeli bir şekilde 1990 ların ikinci yarısından itibaren dönemin siyasi iktidarları ve 2003 yılından itibaren de AKP iktidarı tarafından "Sağlıkta Dönüşüm Programı" adıyla hayata geçirilmeye başlandı. Sağlık alanının ticarileştirilmesi ve sağlık emek gücünün dönüştürülmesine karşı duran TTB; "Hekimler, hükümetin özelleştirmeci sağlık politikalarına karşı üretimden gelen güçlerini kullanacaklarını ilan ettiler" sloganı ile beyaz önlük eylemlilik sürecini başlatmıştır. Siyasi iktidar bu eylemlilik süreci sonrasında 2006 yılında yeniden ve tekrar TTB'nin 6023 nolu yasasında değişiklik yaparak ve üye sayısı fazla olan büyük tabip odalarının delege sayısında azaltmaya giderek, toplumsal muhalefetin önemli bileşeni olan TTB'yi ele geçirmek istemiştir. Ya da sağlık politikaları hakkında toplum sağlığını önceleyen, sağlık hakkını savunan, iyi hekimlik ve evrensel tıbbi etik değerlerine sahip çıkan üyeleri ile organik bağını zayıflatmak, DKÖ yapısında değişiklik yapmayı ve TTB'yi siyasi iktidarın arka bahçesi haline getirmeyi amaçlamıştır. Ancak başaramamıştır.

Halk sağlığını korumayı, geliştirmeyi ve toplum sağlığı-

nı önceleyen TTB, sağlık hizmeti üretenlerin ve hizmet alıcılarının ortak yararı için sağlık muhalefetine devam etmiştir. Kanıtlanmış bilimsel bir önerme olan "savaşların insan eliyle yaratılmış en önemli halk sağlığı sorunu olduğunu" söyleyen 2016- 2018 dönemi TTB MK üyelerinin tamamı gözaltına alınmış ve 30 ay ile 18 ay arasında değişen çeşitli cezalara çarptırılmıştır.

Türkiye'de salgın süreci yönetiminde başarısız olan siyasi iktidar ve sağlık otoritesine karşı; sağlık meslek ve emek örgütleri toplum sağlığını önceleyen söylem ve eylemlerde bulundular.

TTB covid 19 salgını ülkemize ulaşmadan önce ilgili tıp uzmanlık alanlarından ve sosyal bilimcilerden oluşan Covid izleme grubunu kurdu. Salgın süresince tabip odalarının aktivist ve üyelerinden aldığı bilgiyi toplumun tüm kesimleri ile paylaştı. Süreci takip eden ve çözüm önerileri sunan raporlamalar yaptı ve tutum aldı. Sadece meslek örgütü kaygısı ile üyelerinin sosyal ekonomik haklarına daralan bir tutum değil, salgının yıkıcı etkisinin hissedildiği toplumsal yaşamın her alanına yönelik politik tutum sergiledi. Bir demokratik kitle örgütü olarak; toplum sağlığını etkileyen tüm belirleyenler için ve yaşamın her alanını etkileyen eşitsizliklere karşı mücadele etmeye, öncelikle sağlık hakkı (sağlıklı ortamda yaşam ve sağlık hakkına erişim) mücadelesini sağlık meslek ve emek örgütleri ile ortaklaştırmaya çalıştı. Bu süreçte de millet ittifakı tarafından TTB hedef gösterilerek, "hain ve terörist" örgüt olarak nitelendirildi ve 6023 no'lu TTB yasasının değiştirileceği tekrar gündeme getirildi.

Sadece üyelerinin çıkarlarına daralmayan; aksine, alanın diğer örgütlerinin üyeleri arasında bütünlüklü ve dayanışmacı ilişki yürütmeye çalışan, toplumsal iyilik halinin bütünlüğünü içine alan politik tutum sergileyen, sağlık emek ve meslek örgütleri ile kurumsal olarak ortaklaşan, yaşamın tüm alanları için politika geliştiren, savunduğu evrensel değerleri, ulusal, bölgesel ve evrensel düzeyde hayata geçirebilmek için çaba gösteren ve de toplumsal muhalefetin önemli bileşeni olan TTB, TMMOB gibi birçok DKÖ ve meslek birlikleri toplumsal yarar yönlü politik tutumlarından ötürü, antidemokratik her siyasi iktidar döneminde olduğu gibi bugünde ülkenin içinden geçtiği politik ortamın çoklu krizleri nedeniyle hedef göstermektedirler.

Sağlık anayasal bir hak olarak gören TTB ve üyeleri, yapısal eşitsizliklerle mücadele etmeye ve her yerde herkese sağlık anlayışı ile nitelikli, ücretsiz ve anadilinde sağlık hakkını savunmaya devam edeceklerdir. Sağlıcakla kalın...

